

**Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Katowicach**

Katowice, dnia 28 lipca 2011 r.

**Pani
Katarzyna Stawik
Dyrektor
Wielofunkcyjnej Placówki
Opiekuńczo-Wychowawczej
w Siemianowicach Śląskich**

LKA-4101-12-01/2011/P/11/092

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

Na podstawie art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹, zwanej dalej „ustawą o NIK”, Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach przeprowadziła kontrolę w Wielofunkcyjnej Placówce Opiekuńczo-Wychowawczej w Siemianowicach Śląskich, zwanej dalej „WPOW” lub „Placówką”, w zakresie jej funkcjonowania oraz współdziałania z innymi instytucjami na rzecz powrotu dzieci do wychowania w rodzinie w latach 2009-2011 (I półrocze).

W związku z kontrolą, której wyniki przedstawione zostały w protokole kontroli podpisanym w dniu 29 czerwca 2011 r., Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 60 ustawy o NIK, przekazuje Pani Dyrektor niniejsze wystąpienie pokontrolne.

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie, pomimo stwierdzonych nieprawidłowości, działalność WPOW w zakresie spraw objętych kontrolą.

Powyższą ocenę uzasadniają następujące oceny cząstkowe i ustalenia kontroli:

- I.** NIK pozytywnie ocenia funkcjonowanie WPOW, poza niedostosowaniem liczby przyjęć wychowanków do limitu miejsc w Placówce.
 - 1. Placówka zatrudniała wychowawców, psychologów, pedagogów i pracowników socjalnych, tj. pracowników, o których mowa w § 8 pkt 3 rozporządzenia Ministra Pracy

¹ Dz. U. z 2007 r. Nr 231, poz. 1701 ze zm.

i Polityki Społecznej z dnia 19 października 2007 r. w sprawie placówek opiekuńczo-wychowawczych² (zwanego dalej „rozporządzeniem w sprawie placówek wychowawczych”), z uwzględnieniem specyfiki organizacji Placówki, co pozwoliło na zapewnienie wychowankom bezpieczeństwa i indywidualnej opieki.

Podopieczni przebywali w czterech mieszkaniach wychowawczych na terenie Siemianowic Śląskich, przy czym w jednym mieszkaniu przebywało od 5 do 9 wychowanków. W okresie kontroli w czterech funkcjonujących mieszkaniach wychowawczych było zatrudnionych po 5 wychowawców, co spełniało wymagania wynikające z § 25 ww. rozporządzenia, gdyż nie przekroczono dopuszczalnej liczby wychowanków przypadających na jednego wychowawcę w czasie zajęć opiekuńczych i wychowawczych.

Dyrektor oraz merytoryczni pracownicy zatrudnieni w WPOW posiadali kwalifikacje określone w §§ 37 i 38 rozporządzenia w sprawie placówek wychowawczych.

Zgodnie z § 6 pkt 2 wspomnianego rozporządzenia, przebywającym w WPOW dzieciom niepełnosprawnym intelektualnie zapewniono zajęcia specjalistyczne, prowadzone przez psychologa i pedagoga.

2. NIK zwraca jednak uwagę na przypadki przyjęcia do WPOW wychowanków ponad ustalony limit (26 miejsc). W październiku i listopadzie 2010 r. w placówce przebywało od 28 do 29 wychowanków, a od marca do maja 2011 r. od 29 do 32. Zaznaczyć należy, że przekroczenia te wynikały z konieczności zabezpieczenia dzieci w ramach interwencji Policji lub kuratora sądowego, przy równoczesnym braku możliwości umieszczenia ich u osób spokrewnionych oraz znalezienia miejsc w innych placówkach.

Zdaniem Dyrektora WPOW warunki lokalowe tej Placówki pozwalały na przyjęcie większej liczby dzieci, zwłaszcza że jeden z wychowanków przebywa od maja 2010 r. w placówce terapeutycznej, a drugiego nie doprowadzono do WPOW.

- II.** NIK nie wnosi zastrzeżeń do poziomu finansowania WPOW w okresie objętym kontrolą.
 1. Środki przekazane przez Miasto w latach 2009 - 2010 oraz przyjęte w budżecie Miasta na 2011 r. - zdaniem Dyrektora WPOW - zabezpieczały sfinansowanie wydatków bieżących związanych z funkcjonowaniem Placówki. Kwota przyznana na 2011 r. uwzględnia również wydatki na uruchomienie kolejnych dwóch mieszkań wychowawczych. W okresie dwóch miesięcy 2009 r. na funkcjonowanie WPOW wydatkowano 181,4 tys.

² Dz. U. Nr 201, poz. 1455

zł, co w stosunku do planu (313,4 tys. zł) stanowiło 57,7 %. Niewykonanie planu wydatków spowodowało późniejsze niż zakładano uruchomienie Placówki. W 2010 r. z planowanych wydatków w wysokości 1 279,3 tys. zł wydatkowano 1 241,9 tys. zł, czyli 98,1 %. Koszty utrzymania Placówki, zaplanowane w budżecie Miasta na 2011 r., wynosiły 1 985,6 tys. zł, z czego do końca kwietnia wykorzystano 517,1 tys. zł, tj. 26,4 %.

2. NIK jako nierzetelne ocenia sporządzenie przez Dyrektora Placówki kalkulacji średniego miesięcznego kosztu utrzymania dziecka w WPOW na 2011 r., niezgodnie z dyspozycją art. 6 pkt 15 ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej³. Kalkulację przekazano Prezydentowi Miasta celem ustalenia i opublikowania, zgodnie z art. 81 ustawy o pomocy społecznej, wysokości odpłatności za pobyt dziecka w placówce opiekuńczo-wychowawczej w 2011 r. W kalkulacji tej, na skutek błędnej interpretacji ww. przepisu – jak wyjaśniła Dyrektor WPOW - koszty utrzymania wychowanków w roku poprzednim pomniejszono o wydatki bieżące na remonty. Ponadto przyjęto prognozowany średnioroczny wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych ogłoszony przez GUS⁴, zamiast przyjęty w ustawie budżetowej na 2011 r.⁵, którego na dzień sporządzenia kalkulacji jeszcze nie ogłoszono⁶. W związku z powyższym średni miesięczny koszt utrzymania wychowanka ustalono w wysokości 5 175,06 zł, a faktycznie powinien wynosić 5 854,70 zł, czyli ustalono na poziomie niższym o 679,64 zł. Łączna kwota dotycząca kosztów utrzymania wychowanków w okresie od 1 stycznia do 31 maja 2011 r., powinna być wyższa o 95 829,72 zł.

Zaznaczyć należy, że sytuacja ta nie miała wpływu na wpłaty z tytułu odpłatności za pobyt wychowanków w WPOW. W związku z wydanymi decyzjami, zwalniającymi prawnych opiekunów dzieci przebywających w Placówce (26 decyzji) z ponoszenia kosztów ich pobytu i trwającym postępowaniem wyjaśniającym w przypadku pozostałych 20 wychowanków, koszty funkcjonowania Placówki w całości finansowało Miasto.

III. NIK ocenia pozytywnie działania w zakresie przyjmowania dzieci do WPOW.

1. Podstawą przyjęcia wychowanków, poza dwoma na 47 przebywających w WPOW w okresie objętym kontrolą, było postanowienie sądu. Wobec dzieci umieszczanych w trybie interwencyjnym bez skierowania, każdorazowo o tym fakcie informowano w ciągu 24 godzin Sąd Rejonowy w Siemianowicach Śląskich, występując o wydanie

³ Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz. 1362 ze zm..

⁴ Komunikat Prezesa GUS z 13 stycznia 2011 roku.

⁵ Dz. U. z 2011 r., Nr 29, poz. 150

⁶ Ustawa budżetowa na 2011 r. została ogłoszona dnia 9 lutego 2011 r.

postanowienia w tej sprawie, zgodnie z trybem określonym w § 17 ust.2 rozporządzenia w sprawie placówek wychowawczych. Od tej procedury odstąpiono w przypadku dwójki dzieci, które przyjęto interwencyjnie 9 kwietnia 2011 r. (sobota), a już 12 kwietnia 2011 r. (wtorek) wróciły do rodziny. Placówka w tym czasie stale kontaktowała się z sądem, którego posiedzenie w przedmiotowej sprawie mogło się odbyć dopiero 12 kwietnia 2011 r., z uwagi na wcześniejszy brak pełnego wywiadu odnośnie osób mających zaopiekować się małoletnimi na czas trwania postępowania.

2. Na podstawie analizy dokumentacji stwierdzono, że w przypadku 12 wychowanków dokumentacja była niekompletna. Braki te dotyczyły dokumentacji szkolnej i związanej ze stanem zdrowia (5 przypadków) oraz wywiadu środowiskowego (7 przypadków). We wszystkich przypadkach Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej w Siemianowicach Śląskich (zwany dalej MOPS) powiadomił Placówkę, że brakująca dokumentacja jest w trakcie uzupełniania, przy czym w przypadku jednego wychowanka, przeprowadzenie wywiadu, mimo starań pracowników MOPS, okazało się niemożliwe.

IV. NIK ocenia pozytywnie skuteczność działań podejmowanych przez WPOW na rzecz powrotu wychowanków do rodzin naturalnych, pomimo stwierdzonych uchybień i nieprawidłowości (pkt 1 i 3).

1. Pracę z wychowankami realizowano w oparciu o Indywidualne Plany Pracy (dalej zwane „IPP”), w których określono m.in. działania krótko i długoterminowe oraz okres czasu na jaki je opracowano. Nie odnotowano na nich natomiast daty sporządzenia, co uniemożliwiało ustalenie upływu czasu po jakim od przybycia dziecka do Placówki je opracowano oraz czy je modyfikowano nie rzadziej niż co pół roku, zgodnie z wymogami § 12 rozporządzenia w sprawie placówek wychowawczych.

W toku kontroli NIK, Dyrektor WPOW wydała polecenie służbowe nakazujące umieszczanie dat dziennych na IPP.

Zgodnie z § 12 ust. 2 ww. rozporządzenia, IPP wychowawca kierujący procesem wychowawczym w placówce powinien sporządzić niezwłocznie po przyjęciu dziecka do Placówki. W WPOW plany te opracowywano po upływie 4 do 6 tygodni. W związku z tym trybem postępowania 13 wychowanków nie miało jeszcze opracowanego IPP do czasu zakończenia kontroli NIK.

Zdaniem Dyrektora WPOW jest to najkorzystniejszy okres na opracowanie IPP, ponieważ w okresie adaptacji dziecka prowadzi się jego obserwację oraz sporządza się diagnozę wstępną.

2. W dokumentacji poszczególnych wychowanków znajdowała się również opisowa ocena realizacji IPP oraz notatki służbowe wychowawców dotyczące patologicznych zachowań wychowanków, jak agresja, wandalizm i ucieczki. W notatkach tych przedstawiono również podjęte działania wychowawcze w celu zapobieżenia występowaniu kolejnych tego typu zjawisk.

Dokumentowano także współpracę WPOW z rodzinami naturalnymi. W dokumentacji wychowanków każdorazowo odnotowywano przypadki kontaktów rodzin naturalnych z podopiecznymi, jak również częstotliwość prób podejmowanych przez pracowników w celu doprowadzenia do nawiązania kontaktu z rodzicami lub prawnymi opiekunami, a także nakłaniania ich do podtrzymywania kontaktów z dziećmi.

3. Stały zespół ds. okresowej oceny sytuacji dziecka, zgodnie z § 10 ust. 3 rozporządzenia w sprawie placówek wychowawczych, dokonuje, nie rzadziej niż co pół roku, okresowej oceny sytuacji dziecka. W okresie funkcjonowania WPOW (do 31 maja 2011 r.), w przypadku siedmiu wychowanków oceny te wykonano z opóźnieniem o 6–52 dni.

NIK nie podziela stanowiska Dyrektora WPOW, że jednoczesne przyjęcie sześciu wychowanków uniemożliwiło odbycie posiedzeń Stałego Zespołu we właściwym terminie. Zgodnie z przywołanym przepisem oceny sytuacji dziecka dokonuje się w miarę potrzeb, nie rzadziej jednak niż co pół roku. W związku z powyższym oceny sytuacji części wychowanków, przyjętych równocześnie, można było dokonać przed upływem półrocznego terminu.

- V. NIK pozytywnie ocenia współdziałanie Placówki z instytucjami działającymi na rzecz powrotu wychowanków do rodzin naturalnych lub umieszczania podopiecznych w rodzinach zastępczych.

Z przedstawionej dokumentacji wynika, że działania te, podejmowane na bieżąco, polegały na wymianie informacji z placówkami oświatowymi i sądami (na bieżąco przekazywano okresowe oceny sytuacji dzieci opracowane przez Stały Zespół oraz utrzymywano kontakty z kuratorami sądowymi) oraz policją i MOPS.

- VI. NIK nie wnosi uwag do zakresu działań podejmowanych przez WPOW na rzecz rozwoju opieki nad rodzinami swoich wychowanków, które koncentrowały się na wskazywaniu członkom rodzin możliwości uzyskania np. wsparcia prawnego, podjęcia leczenia oraz uzyskania pomocy finansowej.

Ponadto WPOW od 2011 r. realizuje, opracowany przez siebie, program pn. „Kilka Pomysłów na Rodzicielstwo”, skierowany do rodzin wychowanków, którego celem jest

zwiększenie kompetencji wychowawczych rodziców naturalnych. Jednak zainteresowanie rodzin naturalnych Programem jest niewielkie, o czym świadczy liczba uczestników spotkań. Na kolejnych czterech spotkaniach, zorganizowanych co miesiąc od stycznia 2011 r., obecnych było odpowiednio: 6, 2, 2 i 1 osoba, a na ostatnie spotkanie nie przybył żaden z rodziców.

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi, Najwyższa Izba kontroli wnosi o:

- 1. Ponowne sporządzenie kalkulacji średniego miesięcznego kosztu utrzymania dziecka w Placówce i przekazanie jej Prezydentowi Miasta celem ustalenia odpłatności za pobyt wychowanka w WPOW.**
- 2. Sporządzanie pierwszych Indywidualnych Planów Pracy w możliwie najkrótszym terminie po przyjęciu dziecka do Placówki.**
- 3. Podjęcie działań zapewniających terminowe dokonywanie oceny sytuacji wychowanków.**

Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Katowicach, na podstawie art. 62, ust 1 ustawy o NIK oczekuje przedstawienia przez Panią Dyrektor, w terminie 15 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, informacji o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków bądź o działaniach podjętych w celu realizacji wniosków lub przyczyn niepodjęcia takich działań.

Zgodnie z treścią art. 61 ustawy o NIK, w terminie 7 dni od daty otrzymania niniejszego wystąpienia pokontrolnego, przysługuje Pani prawo zgłoszenia na piśmie do Dyrektora Delegatury NIK w Katowicach umotywowanych zastrzeżeń w sprawie ocen, uwag i wniosków zawartych w tym wystąpieniu.

W razie zgłoszenia zastrzeżeń, zgodnie z art. 62 ust. 2 ustawy o NIK, termin nadesłania informacji, o którym mowa wyżej, liczy się od dnia otrzymania ostatecznej uchwały właściwej komisji NIK.